GVITAN

SUNCE NA PROZORČIĆU

ČITANKA ZA I RAZRED

Nema za mačke škole

— Kamo ćeš s torbom? —
upita Miru mačka.

— U školu! Đak sam!
Ovo je torba đačka.

— I ja bih s tobom —
mačkine oči mole.

— Ne možeš, draga,
nema za mačke škole.
Mački je dosta
da zna presti,
da zna loviti,
da zna jesti,
da se zna verati
i da mijauče.
A to sve mačke
kod kuće nauče.

ZADACI

1. Napiši što sve mora znati mačka, a što đak:
Mačka mora znati:
Đak mora znati:
2. Čega sve ima u đačkoj torbi (najprije napišite koje knjige imate u njoj, zatim pribor za pisanje i crtanje i druge predmete).

Jednog jutra u gaju

Jednog jutra u gaju
ptice digle graju.
Je li slavlje?
Je li buna?
Ne, danas je sat računa.
Tek se poče javljat dan,
u gaj stiže gavran vran.
Uranio, umio se
i popio čašu rose.
Obukao crni frak,
sve pozdravi mirno: Kvak!
Digne kljun,
znanja pun,
i zapita: Dva i dva?

Sad se stiša graja sva.
Zamisli se ptičji svijet.
Tek će svraka: Pet, pet, pet!

Za njom druge brže-bolje
osmjele se, zažvrgolje.
Kriještalica kriješti: Šest!
Žuna kljuca: Četrnaest!
Djetlić klikće: Bit će, bit će!
Lasta leti iznad njih,
dovikuje: Tri, tri, tri!
Pridruži se ovoj vici
mali palčić u živici.
Druge ptice misle: Zna li
štogod ovaj palčić mali?
Četr! Četr! — cvrknu mališ.
Ptice vele: Ti se šališ!
Gavran na to graknu: Zna!
Ptičurlija zaćurlija:
Otkud palčić
cvrkutančić
da pogodi: dva i dva?

Tad zavika vrabac siv:
Živio palčić! Živ, živ, živ!

OBJAŠNJENJE

Gaj je *mlada šumica; vran = crn; frak = crn kaput s dugim krilima* (obuku ga u vrlo svečanim zgodama).

Na pitanje koliko je dva i dva palčić je zacvrkutao: *»Četr, četr . . .«* Vi biste, dakako, odgovorili ljepše od njega: *»Četiri, četiri . . .«*

ZADATAK

Napišite koja ptica grakće, koja cvrkuće, koja kriješti, koja kljuca, a koja klikće. Zašto palčića zovu *cvrkutančić?*

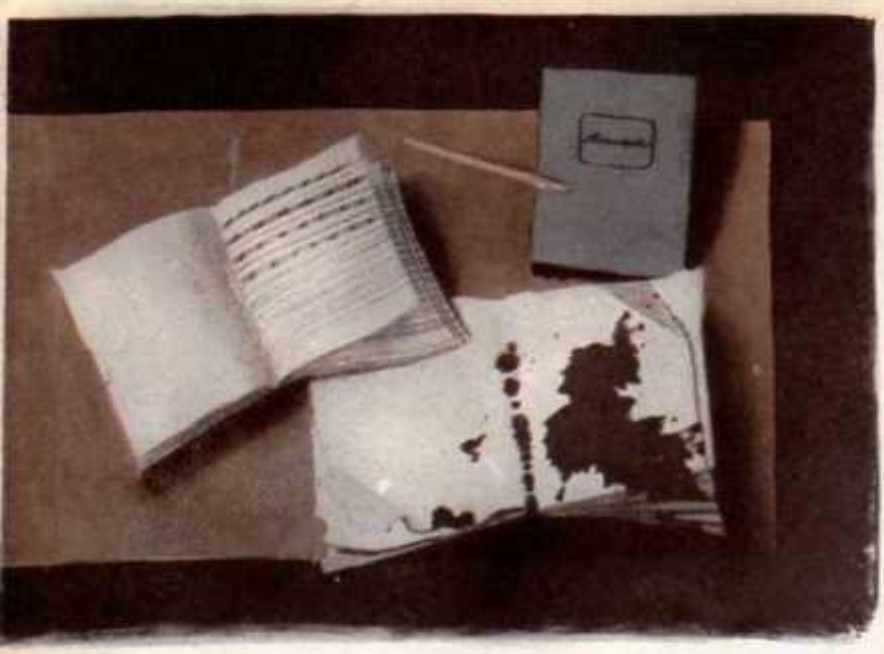

Tri pisanke

Na stolu su tri pisanke.

Dvije počeše razgovarati. Prva reče:

— Jedva čekam da me sutra u školi otvori drugarica učiteljica. Uvjerena sam da će se obradovati kad na mojim bijelim listovima ugleda urednu zadaću.

Druga nato dometne:

— Zadaću o kojoj govoriš napisao je Joso. Ali svi u razredu znaju da najljepše zadaće piše Anica. A ja sam Aničina pisanka.

Treća je šutjela.

Nato puhne vjetar i prelista njene strane. Pisanka ostane otvorena.

— Jao, sunce je potamnjelo! — poviču obje pisanke.

Treća se zastidi i reče:

— Nije sunce potamnjelo, nego su moji listovi posve crni. Tončić me nosio u torbi, a kraj mene bočicu crnila. Putem je sjeo na torbu i odsklizao se na njoj niz brijeg. Crnilo se razlilo po meni. Moji listovi neće nikad više biti bijeli.

Zatim sve tri pisanke ušute.

OBJAŠNJENJE

Svaka knjiga i pisanka ima *listove*. Kad preokrećemo njihove listove, kažemo da *listamo* po knjizi ili pisanki. Kad završimo listanjem, kažemo da smo *prelistali* knjigu. *List* raste i na drvetu. Mnogo listova čini *lišće*.

ZADATAK

Učitelj je *otvorio* pisanku. A što je na kraju uradio? *(Zatvorio je.)* Napiši na sličan način:

Učitelj se prvoj zadaći *obradovao*, a zbog druge se _____.

Obradovala ga *uredna* zadaća, a ražalostila _____.

Zagonetka

Od malog sam prsta tanja,
svakim danom sve sam manja.

Četiri prozora

To su prozori četiriju učionica u jednoj školi. U svakoj su od tih učionica učenici prvog razreda.

Dobro razmotrite svaki prozor pa odgovorite u kojoj učionici redari za vrijeme odmora najbolje vrše svoju dužnost. Što ne valja kod učenika u ostalim razredima?

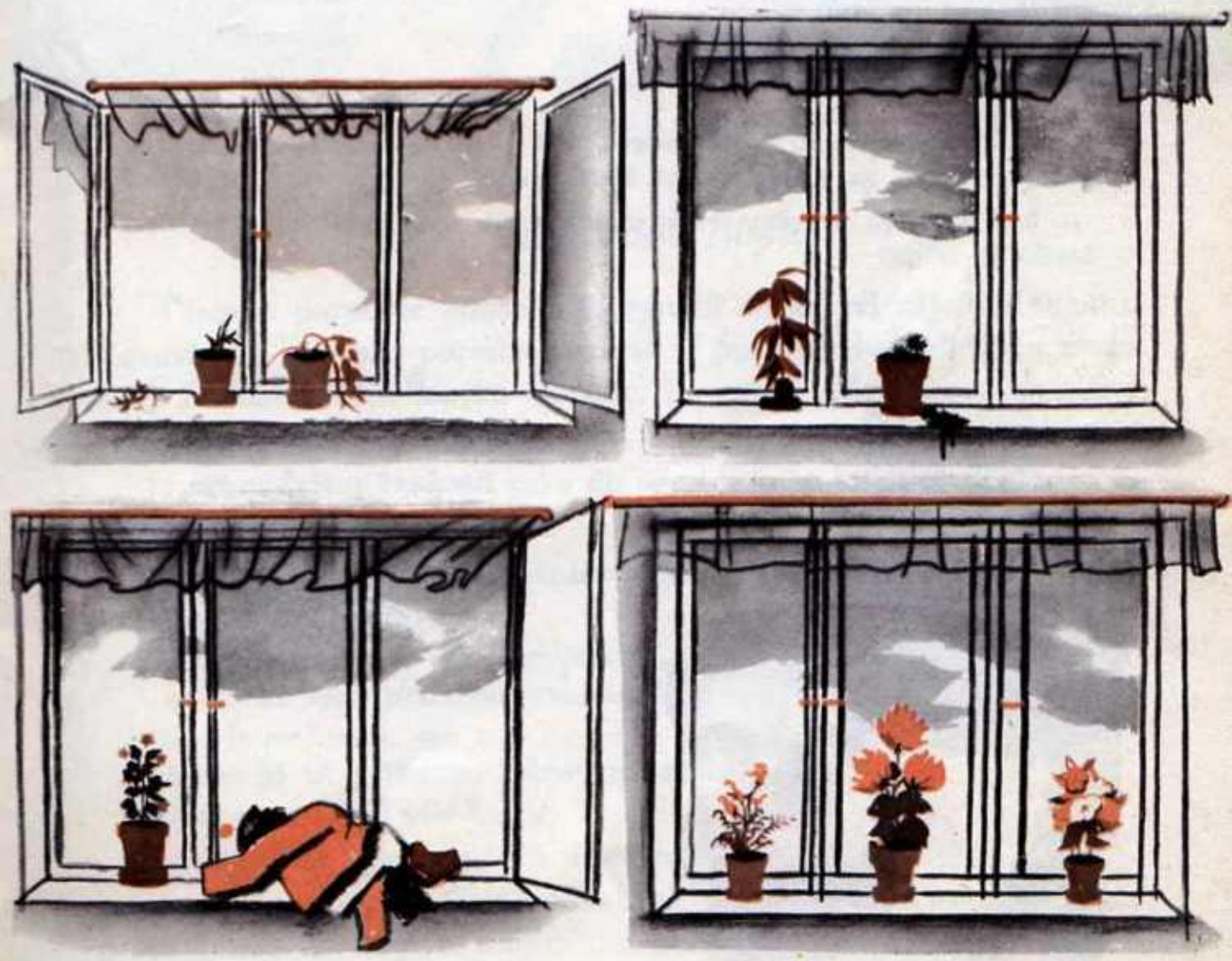

DOHVATI MI, TATA, MJESEC

Mama

Na ulici se u gužvi izgubila mala djevojčica. Trči i viče; traži mamu.

Pitaju je ljudi:

— Kakva je tvoja mati?

A djevojčica kroz suze odgovara:

— Zar ne znate? Moja je mama ona koja je najljepša od svih.

ZADACI

1. Ispričajte da li ste vi kadgod bili u gužvi. Gdje (na sajmu, na nekoj proslavi, na tržnici)? Što biste uradili da se u gužvi izgubite?

2. Zbog čega je vama vaša mama najdraža? Kako joj pokazujete koliko je volite?

Moja baka

Oko čela sijeda kosa,
naočari povrh nosa,
na usnama osmijeh drag,
u očima pogled blag
blista kao sunca zraka —
eto, to je moja baka.

ZADATAK

Opišite svoju baku. Što vam se kod nje sviđa? A kod djeda?

Mali kuhar

Jednoć, o nekom prazniku, mali Brozovi ostanu sami kod kuće. Roditelji su bili otišli u goste. Dugo ih nije bilo. Djeca se igrala, igrala i ogladnjela. Stanu tražiti po kući nešto za jelo. Zavire u svaki kutak ne bi li što našli. U smočnici je večera, ali nema ključa. Ključ je kod majke, a ona je daleko.

Djeca se rasplakala. Jože je najstariji među njima. Kako da ih utješi? Kako da ih nahrani?

Na kraju se Jože odluči. Popne se na tavan i skine suhu svinjsku glavu. Čuvali su je za Novu godinu.

Uskoro uzavre voda. Jože spusti svinjsku glavu u kotao. Kad je bila kuhana, dospe u kotao i nekoliko pregršti brašna.

Djeca su slasno jela. Prejeli se masne hrane i polijegali su, držeći se rukama za trbuh.

Kad su se roditelji vratili, imali su što vidjeti. Kotao ispražnjen, a djeca stenju.

Majka ih pomiluje i sve im oprosti.

ZADACI

1. Pokažite kako je Jože skupio dlanove da bi zagrabio *pregršt* brašna. Što se još može nositi u pregršti?

2. U ovim rečenicama ima riječi u kojima nešto nedostaje: *Ivo je —jeo sav grah iz tanjura. Nije se samo —jeo, nego i —jeo.* Evo tih riječi: *najeo, prejeo, pojeo.* Gdje bi koju od njih trebalo napisati?

3. Napišite što jedete iz tanjura — dubokih i plitkih. Što pijete iz šalice, a što iz čaše? Što jedete viljuškom, a što žlicom? Što režete nožem? Čemu vam služi ubrus i gdje ga držite za vrijeme jela?

Šic, zar ne znaš što je red!

Na stolici sjedila djevojčica. Dođe mlađi brat. Djevojčica ustane i posadi na stolicu brata.

Uđe otac. Dječak ustane i ustupi mjesto ocu.

Dođe mati. Otac ustane:

— Sjedni! — reče on, i mati sjedne.

Ali dođe baka. Majka ustane i ponudi stolicu baki.

Baka je sjedila, ali se dosjeti:

— Jao, mlijeko će mi iskipjeti!

Svi otrče u kuhinju. Dođe mačak i sjedne na stolicu. Sjedio je i sjedio, pa se izvali koliko je dug.

Vrate se: djevojčica, brat, otac, majka i baka.

A mačak ni da se makne. Leži i gleda ih.

— Šic! — poviču svi uglas. — Zar ne znaš što je red!

ZADATAK

Kojim biste riječima ponudili starijima svoje mjesto? Jeste li to kadgod učinili? Pričajte kako je to bilo.

Koje nožice valjaju

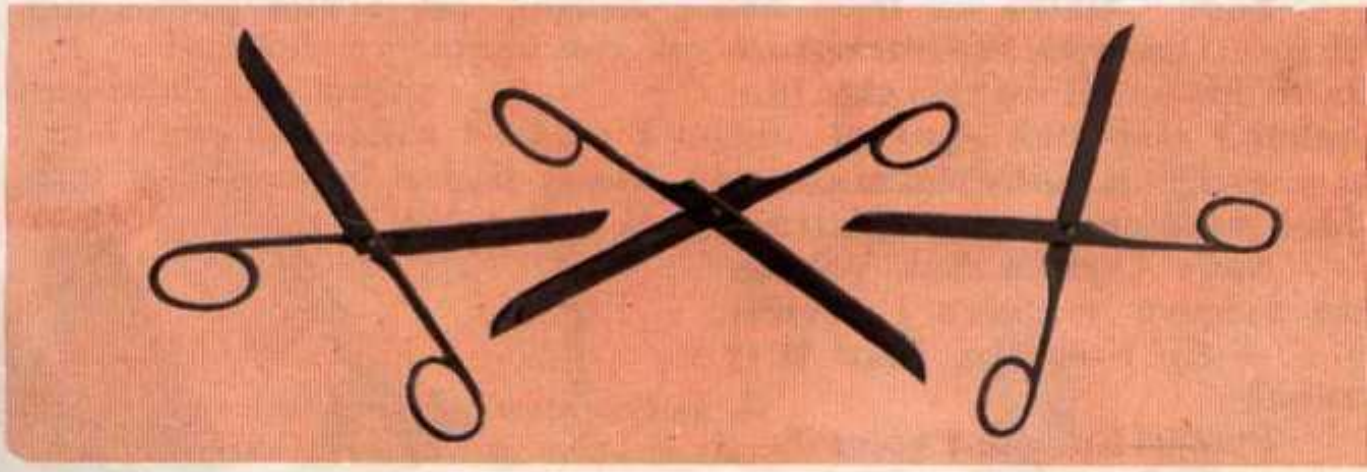

1. Od tih triju nožica samo bismo jednima mogli rezati. Pronađi ih. Zašto se onim drugima ne bismo mogli poslužiti?
2. Napiši što sve režemo nožicama.

Veoma potrebna stvar

Bila jednom jedna Četkica za zube. Zelena, sjajna, s gustom dlakom. Uvijek je bila tužna, jer nikome nije bila potrebna. Nikoga nije čistila. Stidjela se što ništa ne radi. Zato je često plakala.

Jednom Četkica odluči: »Dosta je besposličarenja! Idem da nađem bilo kakve zube da ih čistim.«

Iziđe ona iz kućice i upita prvog koga sretne:

— Recite mi, molim vas, tko ima zube?

— Češalj.

— Hvala! Idem da potražim Češalj — obraduje se Četkica.

Nađe Četkica Češalj. On je veselo brbljao sa Četkom za odjeću.

— Zdravo, Češlju! Smijem li očistiti tvoje zube?

Nasmije se Češalj:

— Što je tebi? Mene ne čiste četkicom za zube, jer nemam zube nego zupce. Potraži nekog drugog.

Pođe Četkica da traži nekog drugog. Ide i pita prolaznike:

— Oprostite što vam smetam! Možete li mi reći tko ima zube?

— Pitaj Kotačića u satu. Možda ih on ima.

Nađe Četkica Sat, pokuca na njegova vratašca i poviče:

— Ej, Kotačiću, imaš li ti zube?

Proviri Kotačić i reče:

— Imam ih, ali oni su tako maleni i svi se zajedno zovu zupčanik.

— A smijem li očistiti tvoj zupčanik? Jer ja sam četkica za zube.

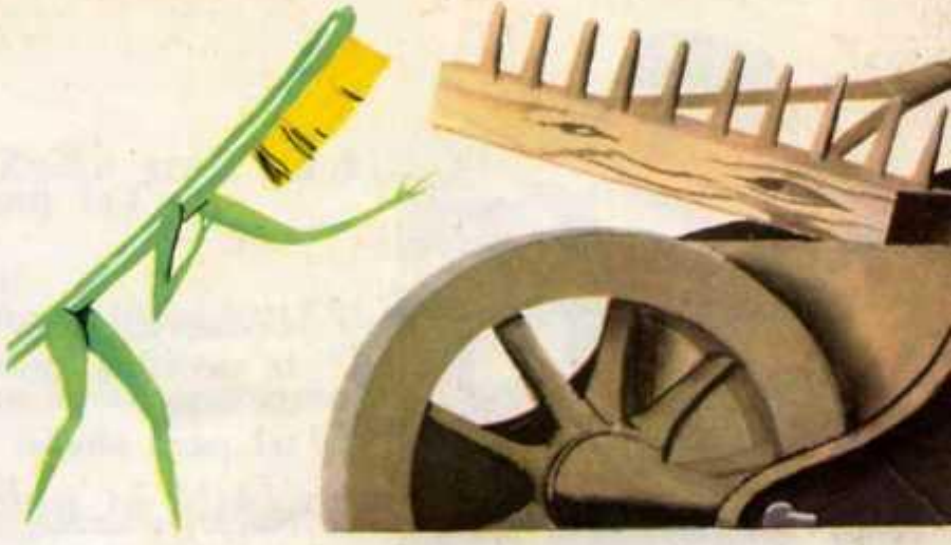

Kotačić se zaklati od smijeha:

— Ha-ha-ha!

Kad bi moj zupčanik čistili praškom za zube i vodom, on bi zarđao.

I vratašca se zatvore.

Pođe Četkica dalje. Ide i pita prolaznike:

— Molim vas, recite mi tko ima zube.

— Pitaj Grablje.

Nađe Četkica Grablje. Spavale su u tačkama. Probudi ih i upita:

— Grablje, Grablje, imate li vi zube?

— A zašto pitaš? — začude se Grablje.

— Ja sam Četkica za zube. Tražim kome bih očistila zube. Kotačiću nisam potrebna, jer on ima zupčanik. Češlju nisam potrebna, jer on ima zupce. Ako ti imaš zube, dopusti da ih očistim.

— Ej, pa i ja imam zupce. Gdje si vidjela da se grablje čiste četkicom za zube? Ne zabadaj nos u tuđe stvari! Najbolje je da odmah odeš odavde i pustiš me na miru.

Rasplače se Četkica od tuge što nikome nije potrebna. Pođe dalje i vidi kako joj u susret trči djevojčica. Opazi djevojčica Četkicu i obraduje joj se.

— Baš dobro! Taman ono što mi treba. Prat ću zube, i oni će biti bijeli kao snijeg.

Uzme djevojčica Četkicu i odnese je kući. Sad naša Četkica stoji u kupaonici u čaši pored paste za zube. Tu se ogledava u zrcalu i veoma je zadovoljna što je postala veoma potrebna stvar.

ZADATAK

Što bi o tebi ispričala tvoja četkica za zube, tvoj češalj, tvoj sapun, tvoje cipele?

Pitalica

Pun obor bijelih ovaca. Što je to?

Tri para obuće

Čistač je dobio
iz susjedne kuće
da čisti
tri para obuće.

Najprije uzme
mamine sandale.
Njih je očistio
za dva minuta
ko od šale.

Zatim je uzeo
tatine cipele.
Ovoga puta
čišćenje je trajalo
četiri minuta.

A Mišine cipele
bile su pune blata.
Čišćenje je trajalo
blizu pola sata.

ZADACI

1. Prepišite ove riječi: *hlače, košulja, cipele, suknjica, majica, sandale, gaće, papuče, pregača,* ali tako da jedne napišete ispod naslova ODJEĆA, a druge ispod naslova OBUĆA.

ODJEĆA

_____
_____
_____

OBUĆA

_____
_____
_____

2. Prepišite u bilježnice ove rečenice:
Cipele i papuče _____. *Košulju i hlače* _____. Nadopunite ih ovim riječima: *oblačimo, izuvamo, obuvamo, svlačimo.*
Napišite što još obuvamo i izuvamo, a što oblačimo i svlačimo.

Večernji razgovor

— Baš je strašno svako veče
prati noge! — Mišo reče.

Al' mu nato baka veli:
— A što bi reko, je li,
da umjesto noge dvije
imaš noge
k'o stonoge
pa da moraš prati sve?

Zašto stoji na kiši

Živko upita Pericu:
— Hej, Perice, zašto stojiš na kiši? Ta već si do kože prokisao!
Perica odgovori:
— Pobjegao sam od kuće, jer me mama htjela okupati...

O čemu je Mišo razmišljao

Mišo slomi kotač na trokolici i reče:
— Mamo, kotač se sam slomio.
Svukao Mišo novu košulju i rekao:
— Mamo, košulja se sama poderala.
Izgubio Mišo cipelu u vrtu i reče:
— Mamo, cipela se sama izgubila.
— Kako li su svi oni neposlušni — i kotač, i košulja, i cipela! — reče mama. — Treba ih kazniti. Kad su naučili da se sami slome, poderu i izgube, treba ih naučiti da se sami i poprave, zakrpaju i nađu. A nas dvoje ćemo sjediti i čekati dok oni to ne urade.
Sjedne Mišo bez košulje i cipele i duboko se zamisli. A imao je i o čemu misliti.

ZADATAK

Napišite u svoje bilježnice do kraja ove rečenice:
Slomljen kotač treba _____. Poderanu košulju moramo_____.
Izgubljenu cipelu treba_____. Prašnu odjeću moramo četkom_____.

Pačja škola

Jeste l' čuli, djeco?
Vjerujte, bez šale:
otvara se škola
za pačiće male.

Svi pačići došli,
kao đaci stoje;
stari patak met'o
naočari svoje.

Učio ih, učio
od srijede do petka,
al' se nisu makli
dalje od početka.

Ništa više ne nauči
pačurlija ta,
nego što je prije znala:
Pa-pa! pa-pa! pa!

Crvena koka

Mala crvena koka čeprkala po dvorištu i našla zrno pšenice.

— Gledajte, gledajte — veli koka. — Našla sam zrno pšenice. Tko će ga odnijeti u mlin? Bit će kolača.

— Ja ne — veli miš.

— Ni ja — veli patka.

— Onda ću ga odnijeti ja sama — reče crvena koka. Uzme zrno i odnese ga u mlin.

— Tko će brašno donijeti kući? — pita koka.

— Ja ne — veli miš.

— Ni ja — veli patka.

— Onda ću ga odnijeti ja — veli koka.

— Tko će tijesto umijesiti? — pita koka.
— Ja ne — veli miš.
— Ni ja — veli patka.
— Onda ću ga umijesiti ja — veli koka.

— Tko će peći kolač? — pita koka.
— Ja ne — veli miš.
— Ni ja — veli patka.
— Onda ću ga ispeći sama — veli koka.

— Tko će jesti kolač? — pita koka.
— Ja — veli miš.
— I ja — veli patka.
— Ne vi — reče koka. — Pojest ću ga sama.

Kako treba poređati ove slike

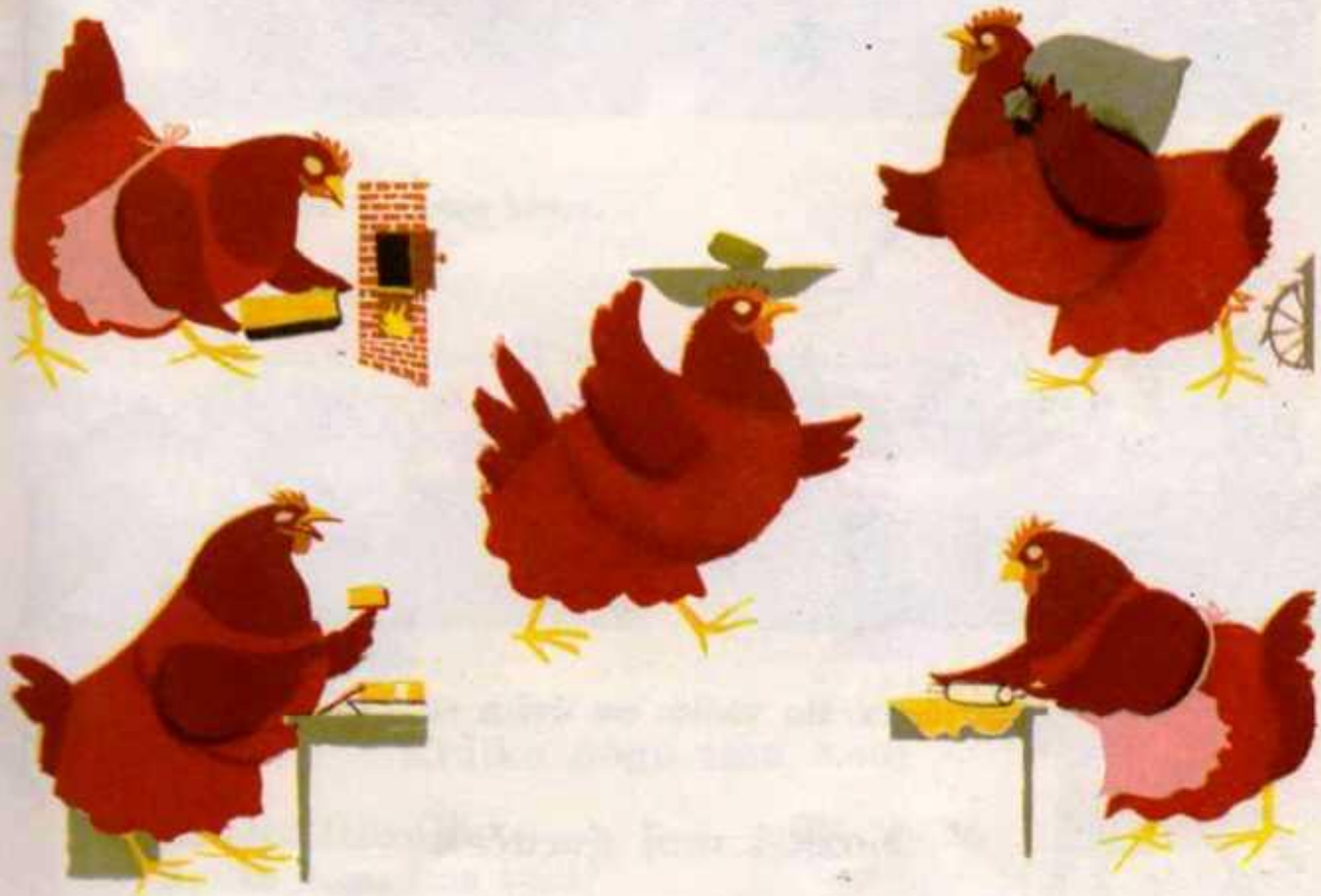

Ove slike prikazuju crvenu koku koja je našla zrno. Ali slike nisu poređane kako treba. Razmislite i kažite kako bi ih trebalo poređati. Kad ih poređate, ispričajte što je sve radila crvena koka.

Zagonetka

Naš Šaronja vodu pije,
a nad njim se barjak vije.

Dopunjaljka

Što nam koka daje,
to se zove — — — —

Kako ti meni, tako ja tebi

Ispričajte što vidite na ovim slikama.

Koza i moj doručak

Kad sam išla u dječji vrtić, prolazila sam preko travnjaka. Tu je pasla koza. Ja sam joj dala komadić kore od suhoga kruha. Odonda bi svaki dan zameketala kad bi me opazila. A ja sam joj svaki dan davala koricu kruha.

Kravica

Rosna je kiša škropila,
kišicu zemlja popila;
zemljicom nikla travica;
travu je pasla kravica;
kravu je majka dojila,
slatkim nas mlijekom pojila.

OBJAŠNJENJE

Kravu *dojila* = *muzla* kravu.

ZADACI

1. U pjesmi se »slažu« ove dvije riječi: *škropila* — *popila*. Pogledajte ima li u ovoj pjesmi još riječi koje se tako »slažu«. Pročitajte ih. Kažite takve riječi iz neke druge pjesme koju znate napamet.

2. U pjesmi se kaže da je pasla *krava*, a *kravicu* je majka muzla. Kad kažemo *krava*, a kad *kravica*? U toj su pjesmi još tri takve riječi. Nađite ih. Smislite još nekoliko takvih riječi (na primjer: *ruža* — *ružica*, *buba* — *bubica*...) i napišite ih.

Šala

Koliko nogu ima konj

Živko pita Milana:
— Koliko nogu ima konj?
— Osam — odgovara Milan.
— Kako to? — začudi se Živko.
— Evo kako: dvije prednje, dvije stražnje, dvije desne i dvije lijeve — odvrati Milan.

Dohvati mi, tata, Mjesec

— Dohvati mi, tata, Mjesec
da kraj mene malo sja!
Dohvati mi, tata, Mjesec
da ga rukom taknem ja.

— Mjesec mora gore sjati,
ne smije se on skidati.
On mora kod zvijezda biti,
put zvijezdama svijetliti
da zvjezdice kući znaju
kad se nebom naigraju.
I na zemlju mora sjati
da zec vidi večerati,
da jež vidi putovati,
da miš vidi trčkarati,
da bi ptice mogle spati
i da tebi, moje dijete,
Mjesec lagan san isplete
od srebrnih niti
pa da snivaš i ti.

ZADACI

1. Pričajte zašto zec mora baš noću večerati. Zašto jež putovati, a miš trčkarati?

2. Jeste li promatrali Mjesec kako noću svijetli? Kako plovi među oblacima, kako obasjava rascvalu voćku i drugo? Pričajte o tome.

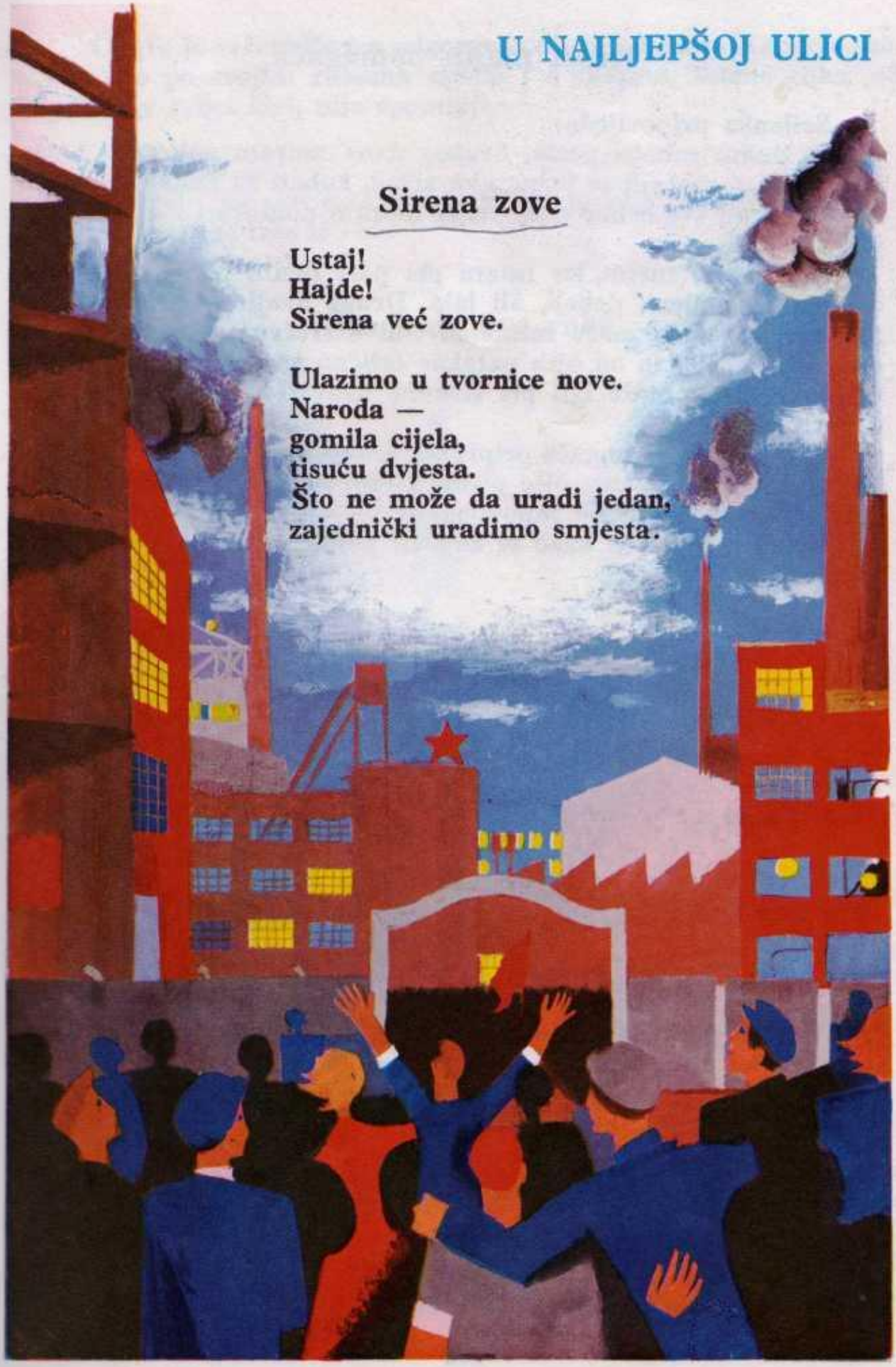

Sirena zove

Ustaj!
Hajde!
Sirena već zove.

Ulazimo u tvornice nove.
Naroda —
gomila cijela,
tisuću dvjesta.
Što ne može da uradi jedan,
zajednički uradimo smjesta.

Deset malih pomagača

Seljanka pripovijeda:

— Imam mnogo posla. Svakog dana moram nahraniti i napojiti stoku, moram se brinuti za živad, kuhati za čitavu porodicu i posvršavati sve ostale poslove. A moram pomagati i u vrtu i na polju.

Ipak se ne tužim, jer imam pet pari malih pomagača. Prva dvojica su maleni, debeli, ali jaki. Druga dvojica su veći, ali ih nikakav posao ne može mimoići. Oni u trećem paru najveći su od svih. Kad jedan od njih natakne čeličnu kapicu na glavu, onda vrlo okretno pomaže igli pri šivanju. Četvrti i peti par pomaže u svakom poslu.

Mojih deset pomagača priprema hranu, šije rublje, pere, muze krave, zapisuje račune, piše pisma i vrši sve ostale poslove u domaćinstvu. Ja im samo zapovijedam.

Hoćeš li pogoditi kako se zovu ti pomagači?

ZADACI

1. Nabrojte iz štiva koje poslove obavlja seljanka u staji, u dvorištu, u vrtu.

2. Ispričajte kako vašoj majci pomaže njenih deset pomagača. A kako i u čemu tebi pomažu tvoji pomagači od jutra do večeri?

Čemu nam služe ruke

Perica i djed bili su dobri prijatelji. O svemu su voljeli razgovarati. Jedanput djedica upita unuka:

— Zbog čega su, Perice, ljudima potrebne ruke?

— Da bismo se njima loptali.

— A zbog čega još? — upita djed.

— Da bi držale žlicu.

— A zbog čega još?

— Da bi mačku gladile.

— A zbog čega još?

— Da bi bacale kamenčiće u rijeku...

Čitave je večeri Perica odgovarao djedici. Dobro je odgovarao. Samo je po svojim rukama mislio i o tuđima. Radne ruke, od kojih sav svijet živi, nije spominjao.

ZADATAK

Nabrojte što proizvode radne ruke u vašoj ulici (na primjer u pekari). Nacrtajte kako to rade.

Što rade ove ruke

1. Na slici su četiri šake i četiri predmeta. Svaka šaka treba da drži po jedan od tih predmeta. Što drži prva, što druga, treća i četvrta šaka?

2. Pokažite kako prsti drže iglu kad šijete; kako držite ključ kad otključavate bravu; kako četkicu za zube; kako sapun itd.

Koš, lonac i metla

Živjela baka sama s malim psetancem. Bakica je bila stara i slabašna. Nije više mogla sama ići po krumpir i po vodu. Ni mesti nije mogla.

Bakica je imala košaricu, lonac i metlu.

Košarica reče:

— Ja idem po krumpir.

Lonac reče:

— Ja ću donijeti vode.

Metla reče:

— Ja ću pomesti.

Tako je košarica nosila krumpir, lonac je nosio vodu, a metla je mela. Pseto je ljutito lajalo na nju, jer je imala duge brkove.

Vidjela neka mlada žena kako košarica sama nosi krumpir, a lonac vodu, i kako metla sama mete. Dođe k bakici i reče:

— Bakice, prodajte mi vašu košaricu, lonac i metlu.

— Zašto ne? — reče bakica.

I proda joj košaricu, lonac i metlu.

Kod kuće mlada žena reče:

— Košarice, donesi mi krumpira!

Ali je košarica ne posluša.

Onda žena reče loncu:

— Zapovijedam ti da doneseš vode!

Lonac ni makac.

Ni metla je nije poslušala.

Žena odnese bakici košaricu, lonac i metlu. Reče joj:

— Neće da rade. Ne slušaju me.

Otad ima bakica opet svoj lonac, košaricu i metlu. Košarica nosi bakici krumpir, brašno, maslac i sve što treba. Lonac joj donosi vodu. A metla mete pod. Pseto uvijek laje na nju, jer ona ima duge brkove.

Zagonetna slika

1. Na slici ima predmeta kojima se gotovo svaki dan služite. Kažite koji su to predmeti i izbrojte koliko ih je. Tko će ih najviše nabrojiti?

2. Nacrtajte svaki predmet posebno i ispod svakoga napišite njegov naziv.

3. Napišite čemu služi koji od tih predmeta.

Bijeli i crni nos

Zavadili se pekar i dimnjačar. Pekar povukao dimnjačara za nos. A dimnjačar povukao pekara.

Pekaru ostade crn nos. Dimnjačaru bijel.

Kad se pekar pogleda u ogledalo, reče:

— Jao, nos mi zamijenio! Zamijenio mi moj lijepi nos!

A kad se dimnjačar pogledao u ogledalo, reče:

— Jao, nos mi zamijenio!

Umio se pekar i otrčao k dimnjačaru. Oprao se dimnjačar i otrčao k pekaru. Kad se sretnu, zgrabe jedan drugog za nos i poviču:

— Daj mi moj nos!

— Vrati mi moj nos!

Poslije toga dimnjačar se pogleda u ogledalo:

— Kako bih bio ružan s onim nosom! Svi bi rekli: »Gledaj dimnjačara s bijelim nosom!«

A pekar reče svom ogledalu:

— Kakva sreća što opet imam svoj nos! Mušterije bi se uplašile od onakvog crnog nosa.

ZADACI

1. Otkud *dimnjačaru* taj naziv, a otkud *pekaru*? — Kakav posao obavlja *kolar, mlinar, stolar?* Nabrojte još nekoliko takvih riječi.

2. Nacrtajte pekara kako stavlja kruh u peć, i dimnjačara kako čisti dimnjak.

Tko je što izradio

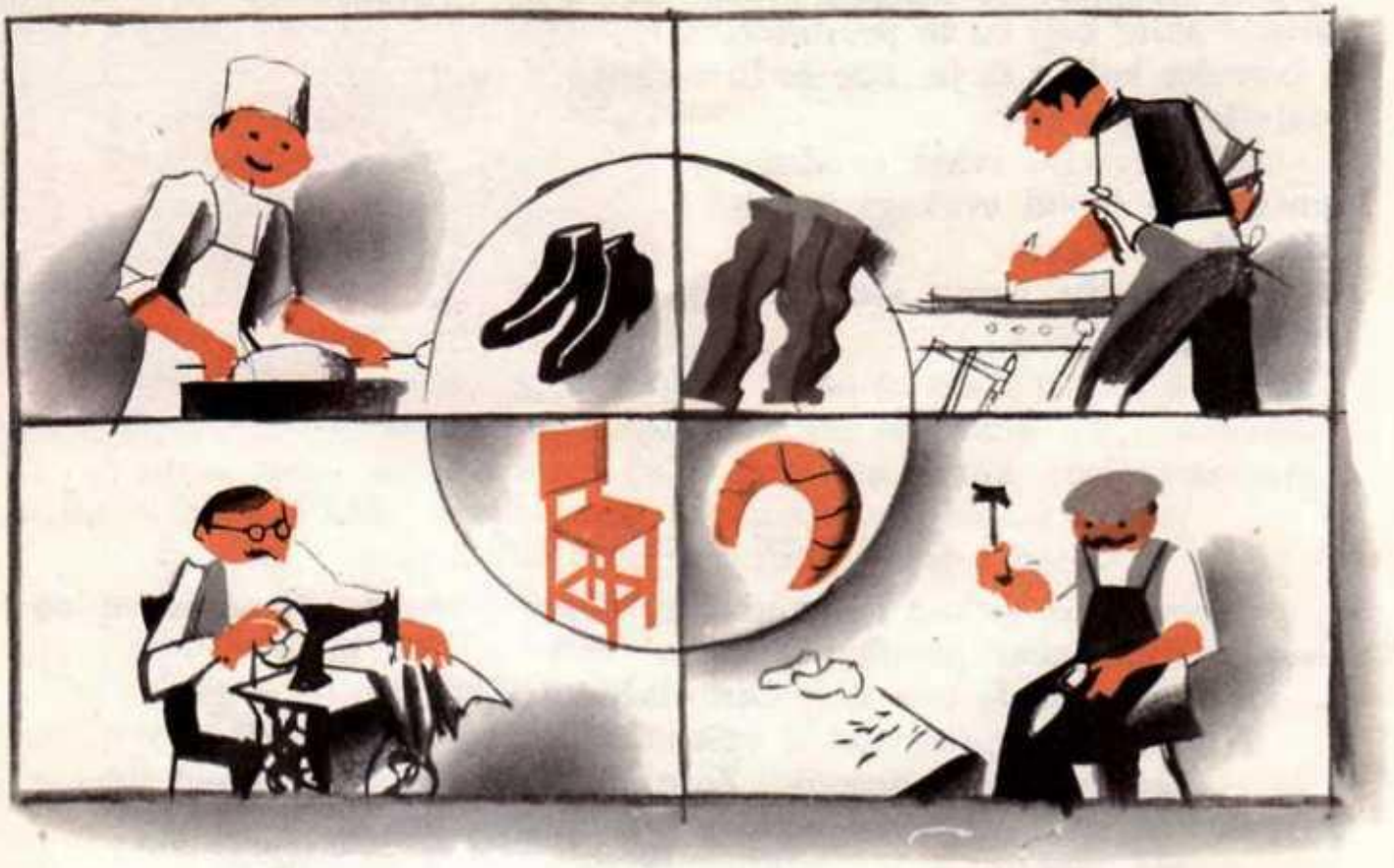

Na slici su hlače, stolica, obuća i pecivo. Pokraj toga su slike obrtnika koji su ih izradili. Napišite što je tko od njih izradio.

Radoznali Ježek

U rano jutro otac poveo Ježeka u grad. Ulice su gotovo prazne. Prođe nekoliko teretnih automobila. Jedni voze mnogo velikih kanti i boca punih mlijeka, a drugi su krcati toplim pecivom.

— Vidiš, žure da mlijeko i pecivo stigne što ranije u mljekare.

— A zašto? — upita Ježek.

Jutro je vedro, i noć je bila vedra. Već odavna nije padala kiša, ali je trg čist i mokar.

— Kiša nije padala, ali je trg mokar — reče otac.

— A zašto? — začudi se Ježek.

Zađu na tržnicu, a tamo mnogo ljudi.

— Vidiš, vrtlari su i voćari poranili. Donijeli su na trg mnogo voća i povrća.

— A zašto? — upita Ježek. Tražio tata na tržnici jaja, ali je njih toga jutra bilo malo.

— Skupa su danas jaja — reče on.

— A zašto? — nije razumio Ježek.

Tako razgovarajući dođoše pred veliku tvornicu. Tulile su sirene. Mnogi su radnici ulazili u tvornicu, a drugi su izlazili iz nje.

— Jedni idu na posao, a drugi s posla kući — reče tata Ježeku.

— A zašto kući u rano jutro? — upita Ježek.

Pred tvornicom je projurio tramvaj. Neki je mladić iskočio iz njega.

— Pametnjaković! To ne bi smio činiti! — promrmlja otac.

— A zašto ne? — upita Ježek.

Još su dugo išli i mnogo vidjeli, ali ja ih nisam pratio do kraja i nisam sve zapisao.

ZADATAK

Razmislite kako biste Ježeku odgovorili na pitanja na koja mu nije dospio odgovoriti njegov otac. Napišite te odgovore.

Tri druga

Vid je izgubio svoj zajutrak. Na odmoru su svi jeli, samo je on stajao po strani.

— Zašto ne jedeš? — upita ga Živko.

— Izgubio sam zajutrak.

— To je zlo — reče Živko i zagrize velik komad bijela kruha. — Do ručka je još daleko.

— A gdje si izgubio zajutrak? — upita Mišo.

— Ne znam — odvrati tiho Vid i okrene se.

— Možda si ga nosio u džepu. Morao bi ga nositi u torbi — reče Mišo.

Janko nije ništa pitao. On priđe Vidu, prelomi svoju krišku kruha na dva dijela i jedan pruži Vidu.

OBJAŠNJENJE

Kriške = komadići. Na kriške režemo jabuku, lubenicu, sir, krumpir, kruh i dr.

Ježekovi lavovi i tigrovi

Ježek se hvali i hvali. Jedanput reče Jovici:

— Ja znam sve. Znam koliko je dvanaest i petnaest, i kako govore Francuzi.

— A kako govore? — s nevjericom upita Jovica.

— Govore francuski.

Jovica uzdahne i smišlja čime da se i on pohvali pa reče:

— Moj je tata bio u Italiji.

— Ha-ha! — smije se Ježek. — Nije to ništa. Moj je bio u Africi. Lovio je lavove i tigrove.

Pročulo se o tome u školi.

— Je li istina, Ježek, da je tvoj tata lovio lavove i tigrove? — upita učiteljica.

— Jest, lovio je... — šmrcnu Ježek.

Što je drugo mogao uraditi? Mogao je reći da je sve izmislio. Ali tko da prizna istinu pred svima?

Pisala učiteljica tati i zamolila ga da dođe u školu i priča đacima o Africi, o lavovima i tigrovima. Sam je Ježek odnio to pismo i nije znao što u njemu piše.

— Dobro — reče tata. — A kad sam ja bio u Africi? I kad sam lovio lavove i tigrove?

Pocrveni Ježek i promrmlja:

— Mislio sam da si lovio.

Možete zamisliti kako mu je bilo strašno. Ali je Ježekov tata pametan drug pa napiše pismo učiteljici.

Učiteljica čita i smješka se, ali ništa ne govori. I ona je pametna i dobra i neće da osramoti Ježeka pred njegovim drugovima. Nitko ne zna za Ježekovu nevolju. Ali zna Ježek. I zna tata. Zna i učiteljica. A to je dosta.

Smirio se Ježek. Ne hvali se više.

ZADATAK

Zamislite što je pisalo u pismu koje je Ježekov otac poslao učiteljici. Pričajte o tome. Napišite to.

Jednog dana kad je Iskrica pisala zadaću...

1. Dobro razgledajte ove sličice pa ispričajte što se Iskrici dogodilo jednog dana kad je pisala svoju zadaću.

2. Pročitajte Iskričinu zadaću. Nadomjestite riječi koje je maca zamrčila.

3. Pomozite Iskrici pa umjesto nje lijepo i uredno prepišite njenu zadaću.

Najljepša ulica

Djeca se prepirala zbog čega je njihova ulica najljepša.

— Naša je ulica najljepša u čitavom gradu zato što su u njoj same peterokatnice — reče jedan dječak.

— I svaka je drugačije obojena — dometne drugi. — Zato je naša ulica najljepša. Bez toga ne bi bila tako lijepa.

— Najljepša je zato jer ih je tako obojio moj tata — reče ponosno Branko.

— Ne, najljepša je zato što na prozorima cvate cvijeće — misli Mira. — Bez cvijeća ne bi bilo tako lijepo.

— Ne, nego je najljepša zbog jablana i breza, koje je oko kuća posadio moj tata, vrtlar — reče Nenad.

— Naša je ulica najljepša zato jer je moj tata čistač. On svaki dan mete i pere našu ulicu i polijeva tratinu i breze oko kuća — reče Zdenka.

— Naša je ulica najljepša noću kad se na njoj upale svjetiljke — reče Danica. — To treba zahvaliti mome tati, električaru.

U njihovu se prepirku umiješa neki čiča:

— Svi vi imate pravo: naša je ulica najljepša zato što se mnogi o njoj brinu. Ali i vama treba zahvaliti što je najljepša.

— Nama? — začude se svi.

— Jest — reče čiča — jer vi ne šarate po zidovima, ne gazite po nasadima i ne trgate ih, ne bacate papir na ulicu... Naša je ulica najljepša zbog pametne djece koja u njoj žive.

OBJAŠNJENJE

Tratina — tako nazivamo zemljište na kojemu raste sitna trava.

ZADACI

1. Jeste li promatrali kako čistači metu ulicu i kako je polijevaju mlazovima vode? Kako mijenjaju pregorjelu žarulju na uličnoj svjetiljci? Kakve ste radove još promatrali u vašoj ulici? Pričajte o tome. Nacrtajte to. — Zapišite što piše na pločama koje su postavljene u parkovima.

2. Kuću od pet katova nazivamo *peterokatnicom*. A kako nazivamo kuću koja ima *jedan kat, dva kata, tri,* itd.?

Praznik

Bio je praznik u proljeće. Velik praznik. Grad je bio okićen zastavama. Na svakoj je kući visila zastava.

Bio je tako velik praznik da su zastave visile po svim našim gradovima i selima. Lijepe zastave, crvene, ukrašene srpom i čekićem. Bilo je i lijepih zastava od triju boja. Crvena se zvijezda žarila na njima.

Zastave su visile mirno i šaptale među sobom da je taj dan velik praznik. Sobe, u koje su zavirivale, bile su čiste i lijepo uređene. Ruže su bile u vazama.

Uto se odnekale doskita vjetrić. Dodirne prvu zastavu u krajnjoj ulici, i ona zalepršа. Njena zvijezda zatrepta. Zastava pogleda razdragano niz ulicu i prošapta:

— Ovako sam najljepša.

Vjetrić se nasmiješi i odskita se dalje ulicom. Posvud je susretao zastave, mnogo zastava. I vjetrić se razveseli. Trčao je ulicom i hvatao zastave. Vješao se o njih i njihao se na njima. Zastave su lepršale, vjetar se smijao, plesao je, i zastave su morale s njim plesati.

Kroz prozor su gledali radosni ljudi. Pozdravljali su svoje znance koji su šetali ulicom:

— Sretan vam praznik, susjede! Kako je danas lijep dan, kako svečan! Kako lijepo vijore zastave. Zaista je taj vjetrić sjajan.

ZADACI

1. Evo nekoliko riječi iz štiva: *skita se, lepršaju, trči, šetaju, vijore.* Izaberite među njima one kojima možete nadopuniti ovu rečenicu: *Zastave na vjetriću* _____ .

Zvijezda na zastavi *treperi.* Što ste još vidjeli *treperiti?* (Svjetlo na nemirnoj vodi...)

2. Napišite naziv praznika kad ste postali pioniri, naziv vašeg praznika na kraju godine i praznika koje slavimo u proljeće. Kako ćete napisati njihove nazive?

3. Pričajte kako je vaša ulica bila okićena o tim praznicima.

Kako su prešli preko ulice

Djed i Miša pošli u šetnju.

Došli su do raskršća i gledaju: mnogo automobila i motorista juri lijevo i desno. A crveno, zeleno i žuto svjetlo pali se i gasi.

— Kako ćemo preko ulice? — pita djed. — Pogazit će nas.

— Ne boj se, djede, — kaže Miša i steže djedovu ruku. — Znam ja kad se smije prijeći.

Čekaju oni da se automobili razidu. — A Miša gleda kad će se upaliti zeleno svjetlo za pješake.

— Sad! — kaže Miša.

Obojica, držeći se za ruke, potrče preko ulice.

— Brže, djede! — viče Miša. — Upalit će se crveno!

Kad su prešli na drugu stranu, djed kaže:

— Vidiš kako sam te lijepo preveo preko ulice.

A Miša kaže:

— Baš je dobro što sam pošao s tobom. Inače se ti ne bi usudio sam prijeći preko ulice.

ZADACI

Ispričajte kako vi prelazite preko ulice. Koje saobraćajne znakove poznajete? Nacrtajte ih.

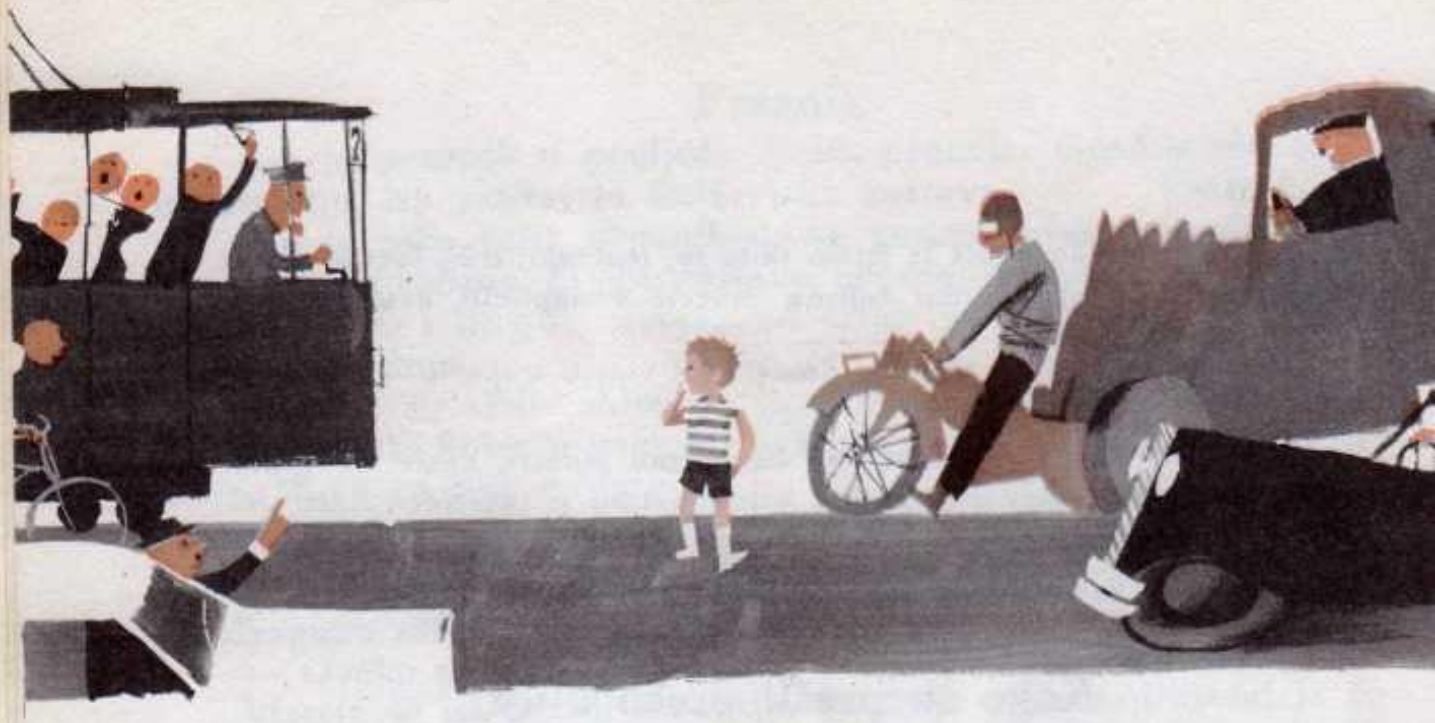

Nisu svi motori mudri i spretni

Pošao momčić
od tri i po ljeta
da prošeta kradom
velikim gradom
sam, posve sam.
Ne gazi lijehe,
ne dira cvijeće,
već posred ceste
bezbrižno šeće
sam, posve sam.

Stavio momčić
prstić u usta,
zadivljen gleda
u čuda pusta:
bicikle, aute,
tramvaj, motore,
što bruje i jure
pa naglo stanu
kad plavokos momčić
preda njih banu
sam, posve sam.

Mudri motori
dobro su znali
kad ne bi odmah
naglo stali
da bi nastradao
delija mali
što luta sam,
posve sam.

No nisu motori
svi tako mudri
ni spretni
da odmah stanu
kad delije male
pred njih banu.
Zato nek momčić
od tri i po ljeta
nikada više
ne šeta kradom
velikim gradom
sam, posve sam.

OBJAŠNJENJA

Kradom — **učiniti nešto kada to nitko ne vidi;** ***delija*** = **junak;** ***banuti*** = **iznenada se pojaviti;** ***spretan*** = **vješt.**

ZADACI

1. Zašto dječačića u pjesmi nazivaju *momčić* a ne *momak*? Nađite na početku pjesme stih iz kojega se vidi da ga tako treba nazivati.

2. Pričajte što se dječačiću moglo dogoditi posred ulice kojom jure mnogi automobili?

3. Prepišite ove rečenice i nadopunite ih riječima koje nedostaju: *Na ulici je pločnik i kolnik. Automobili voze po* _____. *Ljudi hodaju po* _____.

Gdje ste ih vidjeli i čemu služe

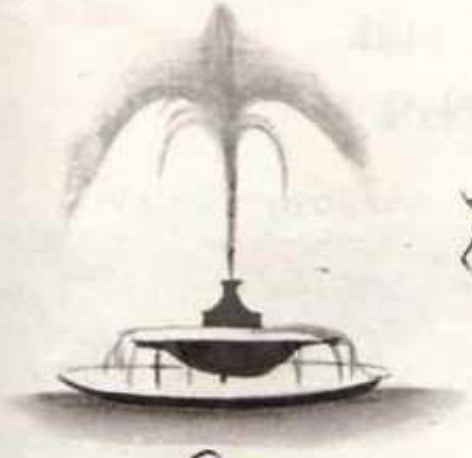

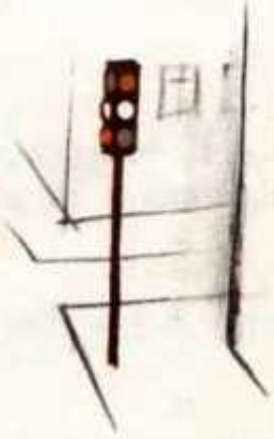

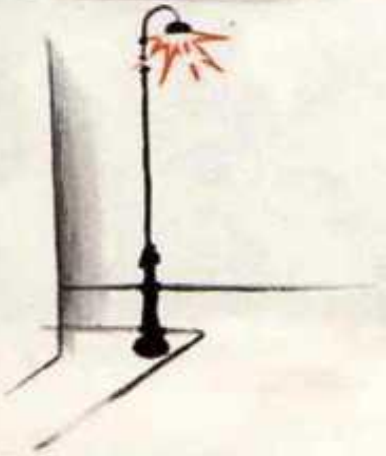

Što prikazuju ove slike? Što ste od toga vidjeli samo u gradu, što samo na selu, a što i u gradu i na selu?

Kako je Mića spasio vlak

Mića je išao u školu stazom uz željezničku prugu. Na pruzi opazi slomljenu tračnicu.

Baš je prema tome mjestu jurio brzi vlak.

Mića brzo skine svoj pionirski rubac. Potrči prema vlaku i počne mahati rupcem. Strojovođa opazi Miću i zaustavi vlak.

Mića pokaže strojovođi slomljenu tračnicu.

Miću su pohvalili i nagradili, jer je spasio život mnogim putnicima.

Čekaju da prođe brzi vlak

(Na prijelazu preko pruge)

Smislite veselu pričicu o krtu kao čuvaru pruge, o macama u automobilu i o »brzom vlaku«.

ZADATAK

Od kojih je riječi sastavljena riječ *strojovođa*? A riječ *vlakovođa*? Biste li i sami znali pronaći takve riječi?

PO NJIVAMA ŽITO KLASNO, U VOĆNJAKU VOĆE SLASNO

Sunce na prozorčiću

Ded proviri, sunce,
na prozorčić naš!
Čekaju te djeca
čekaju te baš.

Prvi proljetni izlet pčela

Nastalo proljeće. Nikla mlada trava, a drveće ozelenjelo.

Probudile se pčele iz zimskog sna i izletjele iz košnice. Najprije odlete k jabuci.

— Draga jabuko, imaš li meda za nas?

— Nemam. Rano ste došle. Moj je cvijet još u pupoljcima.

Pčele odlete k trešnji.

— Draga trešnjo, imaš li meda za nas?

— Još mi se pupoljci nisu otvorili. Kad se rascvjetaju, bit ćete mi dragi gosti.

Pčele odlete k višnji.

— Mila višnjo, imaš li meda za nas?

— Dođite, pčelice, sutra. Još mi cvjetovi nisu otvoreni.

Već su se pčele htjele vratiti u košnicu, kad u grmu spaze ljubicu. Svrate k njoj, nasrču se mirisa i slasti i zadovoljne se vrate u košnicu.

ZADATAK

Nabrojte (i napišite) cvijeće kod kojega još mogu pčele tražiti sladak sok.

Ivičine crvenrepke

OVO JE IVICA

OVO SU CRVENREPKE

Jednoga dana začuje kako cvrkuću na kraj njegova . Dvije letjele su amo-tamo gradeći . se tome radovao. — „Ja ću čuvati ," odluči on. Svako jutro je zagledao kraj . Jednog jutra u je nabrojio 1, 2, 3, 4 plava . Majka sjedila je u grijući , a otac je pjevao na . Jednog jutra začuje cvrkut: „Čip! Čip!" U je

nabrojio 1, 2, 3, 4 mlade . Stari su gladnoj dječici donosili i . ponarastu i počeše širiti . Stare su ih zabrinuto gledale kako uzlijeću. je stajao kraj . Pazio je da i ne smetaju letenju mladih . Jednog dana odlete da same traže i i druge kukce. im dovikne: „Zbogom! Druge godine dođite da i vi sagradite 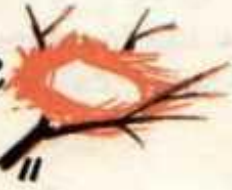 na mojim .

OBJAŠNJENJE

Crvenrepke su veoma mile ptičice, koje se vole zadržavati uz ljudska naselja. Imaju tanak kljun, do repa im perje crnkasto, a rep im je crvenkastosmeđ. U našoj domovini borave od ožujka do listopada. Hrane se malim kukcima i paucima.

Proljeće je darovalo

Proljeće je darovalo
Mladoj brezi haljinicu,
Svu zelenu pa svilenu,
Ranim suncem obrubljenu.
Njoj dolaze kosovice,
Čvorci, zebe i sjenice,
Pa su njene grane
Sve rascvrkutane.

Proljeće je darovalo
Jabuci, ko bijelu pjenu,
Košuljicu snježnotkanu,
Rumenilom izvezenu,
Mirisima mirisanu.
Ona goste dočekuje:
Sad pčelice zlatozuje,
A najesen ranu
Djecu razigranu.

ZADATAK

Objasnite zašto pjesnik kaže da je proljeće darovalo jabuci *ko bijelu pjenu košuljicu snježnotkanu, rumenilom izvezenu?* Kako biste protumačili riječ *snježnotkana?* Zašto za pčelice kaže *zlatozuje?* Od čega su pčelice zlatne?

Tko je bolji orač

I.

Prepiru se vo, konj i traktor i nikako se ne mogu nagoditi tko je od njih bolji orač.

— Ja sam stari orač — veli vo. — Mene je čovjek prije vas upotrebljavao za oranje.

— Ali si spor — odgovori konj. — Ja sam mnogo brži. Čovjeku izorem na dan dvaput više nego ti.

— Ha-ha-ha! Baš ste mi vi neki orači! Dobri ste orači bili dok ja nisam došao. Ja sam jači od tebe, Šaronjo, i od tebe, Zekane. Brže orem od obojice zajedno. Orem dublje od svih vas, pa žito bolje rodi na mom oranju— smije se traktor.

2.

Razljute se i vo i konj pa pozovu traktor da se s njima natječe. Traktor pristane. Iziđu na njivu. Vo upregne plug, konj isto tako, a traktor upregne šest plugova odjednom.

Započne natjecanje. Traktor zahuče, poleti i zaore šest dubokih brazda. Konj povuče pa zakaska za traktorom, ali zaostane daleko, a vo zaostane daleko iza konja.

Kod prvog zaokreta stane traktor i pričeka konja i vola. Vo sav zadihan predloži:

— Hajde da se izmirimo. Bolji si, i pravo je da nas u oranju zamijeniš. Ti ćeš odsad biti prvi i najbolji orač u selu.

ZADACI

1. Ovo štivo ima dva dijela. Svakom dijelu treba dati njegov naslov. Evo dva naslova: *Traktorova pobjeda*

Prepirka traktora, konja i vola

Koji ćete naslov dati prvom, a koji drugom dijelu štiva?

2. *Orač* je onaj *koji ore*. A kako ćete nazvati onoga koji *kopa, sije, bere*? Sjetite se još takvih riječi pa ih napišite.

Zagonetka

Nit ga hrani,
nit ga tuče,
a kad ore,
šest plugova vuče.

Živ — Živ

1.

Neki je nestašni dječak stavio jaje iz vrapčjega gnijezda u gnijezdo svračka. Izlegli se mladi svračkovići. Mališi bijahu sivi, sa žutim grudima, a tuđinac siv, s glavicom mrke boje.

— Kakav je to porod? — čudila se svračkovica.

Rođena djeca viču: »Ti, ti!«, a mali tuđinac neprestano svoj »Živ, živ!«

— Pa to je vrabac — dosjeti se svračkovica. — Netko mi je podmetnuo vrapčje jaje!

2.

Kad vrapčić opernati, reče mu svračkovica:

— Ti nisi naš; ti si tuđ, odleti k svojima.

— A gdje su moji? Ja ih ne poznajem — reče vrabac.

— A ti pitaj — pouči ga svračkovica. — Gdje ti odgovore »Živ, živ!«, ondje su tvoji. Mi živimo u šumi, a tvoji stanuju u blizini ljudi.

3.

Poleti vrapčić da potraži svoje. Doleti u selo, sjedne na staro stablo kraj neke kuće i misli: »Ne žive li možda ovdje moji?« I pogleda u duplje stabla.

— Kva! — drekne na nj srdito čavka.

»Ne, tu nisu moji«, pomisli vrapčić i preleti sa stabla na pseću kućicu. »Možda su ovdje.«

4.

— Živ! — vikne vrapčić i pogleda u kućicu.

— Av! — odgovori pas.

»Ni tu nisu moji«, pomisli vrapčić i preleti na svinjac.

— Hru! — odazove se svinja.

»Nitko nije moj«, rastuži se vrapčić i poleti na krov staje.

»Nisu li moji ovdje unutra?«

— Živ! — vikne vrapčić u staju.

— Muu! — odazove se netko iznutra.

— Ni tu nisu moji — reče vrapčić i tužno spusti glavicu.

5.

Vrapčić se zaleti na čardak. Ugleda ondje mačku i uplaši se. Mačka skoči da ga ulovi, a on od straha odleti u vrt. U vrtu, po tarabama, po strašilu i po lijehama živkahu ptići.

— Živ, živ! — vikne vrapčić.

— Živ, živ! — odvrate mu ostali ptići i počeše živkati tako da je vrapčić oglušio.

— Eto, našao sam ih! To su moji — obraduje se vrapčić.

ZADACI

1. Štivo je podijeljeno na pet dijelova. Svaki je dio označen brojkom. Umjesto brojaka trebalo bi napisati ove naslove:

1. *Kod psa, svinje i krave*
1. *U svračkovu gnijezdu*
5. *»Našao sam ih!«*
3. *U duplju kod čavke*
2. *Kako će vrapčić prepoznati vrapce*

Te naslove poređajte kako treba.

2. Prepišite ove rečenice: *Vrabac* [illegible], *Čavka dreči*. *Pas laje*. *Svinja* [illegible]. *Krava muče*. *Mačka* _____. Nadopunite ih ovim riječima: *laje, rokće, živka, dreči, mijauče, muče.*

Kos

Crni kos
ide bos.
Visoko je
digo kljun.
Već ga pozna
trnjak, džbun.
Poznaje ga
cijeli kraj,
lug i šuma,
zelen gaj.
Skače, zviždi,
fućka vran.
Radostan je
cijeli dan.
Ide bos
crni kos.

Nije naučila (–)

OBJAŠNJENJE

Džbun = grm; *gaj* i *lug* = mlada šumica; *vran* = crn.

Dopunjaljka

Koja ptica ima najbistrije oko?
Promislite malo; je li da je _____

Lisica i roda

Sprijatelji se lisica s rodom i pozove je k sebi u goste:

— Dođi, kumo! Dođi, draga! Lijepo ću te pogostiti.

Dođe roda na objed. Lija skuha kašu, razmaže je po tanjuru i ponudi rodi:

— Jedi, kumo, jedi, golubice moja!

Roda tup! tup! kljunom po tanjuru. Udarala je i udarala, ali ništa nije mogla dohvatiti. A lija samo liže, te liže kašu dok sve nije sama pojela. Veli lija:

— Nemoj me kriviti, kumo! Ja te više neću nutkati.

— Hvala, kumo, i na tome — odgovori roda. — Dođi ti k meni sutra u goste.

Drugi dan dođe lija k rodi, a roda pripremi krumpire. Stavi ih u visok vrč s uskim grlom i ponudi liju:

— Jedi, kumo! Jedi, mila moja! Ne daj se nutkati.

Vrti se lija oko vrča, zađe ovamo, zađe onamo, lizne vrč, onjuši ga, ali se krumpira nikako ne može dočepati. Roda stoji

na svojim visokim nogama i dugim kljunom vadi krumpire iz vrča. Kljuckala je roda i kljuckala dok sve nije pojela.

— Ne krivi me, kumo, ali ja te više neću nutkati.

I tako lisica ode gladna kući. Otada je prestalo njeno prijateljstvo s rodom.

ZADATAK

Prepišite ove rečenice: *Roda je bila lijina _____. Drugi dan je lija bila _____ kod rode. Roda je liju _____ krumpirima.* Nadopunite ih ovim riječima: *pogostila, gošća, u gostima.*

Prijatelji i neprijatelji

Mića dotrči ocu i reče:

— Tata, izliječi ovog lijepog leptira. Ja sam ga nehotice ošinuo batinom.

— A kako si to učinio? — pita otac.

— Htio sam udariti žabu, ali sam promašio i pogodio leptira.

— Krivo si uradio — reče otac. — Ružna je žaba naš prijatelj, a taj bijeli kupusni leptir je neprijatelj našega vrta. Treba poznavati svoje prijatelje, a uništavati štetočinje.

ZADATAK

Nabrojte prijatelje i neprijatelje naših voćnjaka i vrtova. Po čemu su prijatelji, a po čemu neprijatelji?

Je li to moguće

Ispričajte što se zbiva na ovom brdašcu i podno njega, i je li to moguće. Ako nije, zašto nije?

Zašto grmičak nije mogao rasti

Bio je veoma lijep, mlad grmičak.

Prolazio kraj grmička dječačić, otrgnuo list, zgnječio ga i bacio.

»Zašto sam ga otrgnuo?« pomisli dječačić. »Ta valjda mu to neće škoditi. Jedan listić — malenkost. Gle, koliko mu ih je još ostalo!«

Prolazio tuda drugi dječačić. On otrgne grančicu i pomisli: »Jedna grančica? Malenkost! Još su mu ostale četiri.«

Trčala tuda neka djevojčica i bacala loptu uvis. Lopta padne baš na vrh grmička i slomi ga.

»Šteta!« pomisli djevojčica. »Ali ne smeta. Valjda neće grmičak zbog toga uginuti. Narast će mu nov vrh.«

Prolazio tuda zec i oglodao grmičku komad kore. Neki je čovjek uza nj prislonio svoj bicikl...

Išao tuda dječak s oštrim nožem. On pomisli: »Tu bih mogao iskušati kako reže moj nož.« Odreže grančicu. Nož je zaista bio oštar.

Grmičak na kraju usahne.
Dođu djeca koja su ga bila posadila.
— Što je to s našim grmičkom? — upitaju. — Možda mu zemlja ne valja.

ZADATAK

Zašto se u ovom štivu, umjesto *list*, kaže *listić*? — Evo još takvih riječi: *dječak — dječačić, djevojka — djevojčica, grana — grančica.* Kakva je razlika među tim riječima?

Razmotrite što piše u ova dva okvira: | *list* | *listić* |. Što biste, na sličan način, napisali u ovim praznim okvirima: | *nož* | | , | *zec* | | , | *grm* | | ? A što u ovom okviru: | *lopta* | | ?

Cvijet

Dobio sam stručak cvijeta.
Što da uradim?
Ja se sjetih: bit će dobro
da ga presadim.

Brižno sam ga presadio,
brižno zalio.
Trud svoj oko njega
nisam žalio.

Sini, sunce, ograni ga
da se pokrene.
Padaj, kišo, zalijevaj ga
da ne uvene.

ZADACI

1. Kakva je razlika između riječi *cvijet — cvijeće* i riječi *cvjetić, cvijetak?*

Kad za cvijeće kažemo da *cvate*, da je *procvalo*, da se *rascvalo* i da je *ocvalo?*

2. Evo dva lijepa ženska imena: *Ružica, Ljubica.* Nabrojte još pet takvih imena. Napišite ih.

Vjetar i kiša

Išao vjetar pa naiđe na kišu.

— Kamo ćeš, kišo?

— Idem tamo gdje ljudi kupe sijeno. A kamo ćeš ti, vjetre?

— Idem na vašar.

Vjetar kaže kiši:

— Pusti mene da ja idem naprijed, da razbacam sijeno, pa onda ti hajde za mnom.

Vjetar pođe naprijed i sve naviljke razvali. Kiša za njim, pa sve ono popljuska.

Onda pođu na vašar. Vjetar naprijed, kiša za njim. Vjetar sve šatore poobara, kiša ih popljuska i sav vašar rastjeraju.

Kiša poslije ode s oblakom, a vjetar u vihor i nestane ih.

OBJAŠNJENJE

Vašar je isto što i *sajam; naviljak = mali plastić sijena* na livadi; *pljusak* = kad *naglo pada mnogo kiše, a popljuskuje onako kako je vjetar zahvati i baci; vihor = vjetar koji zapuše u vrtlog.*

ZADACI

1. Mogu li se ljudi radovati ovakvoj kiši? Ali ima i drugačije kiše, koja ne pada tako naglo, i ljudi joj se raduju. Ispričajte kad joj se raduju i zašto im je drago što pada.

2. Pričajte što ste doživjeli kad vas je negdje zatekao pljusak. Što ste uradili kad ste mokri stigli kući?

3. Jeste li promatrali iz sobe kroz prozor kako vani pada kiša? Pričajte o tome.

4. Nacrtajte kako ulicom prolaze ljudi s kišobranima.

Pljusak

Na planinu pljusak pao,
svu planinu okupao.
Sve u gori čisto bilo,
sve se pljusku veselilo.
A potok se naljutio:
— Gle, pljusak me zamutio!

Zagonetka

Jedan lije, drugi pije,
treći raste veselije.

Zagonetka

Škare imam, a ne krojim,
vrele vode ja se bojim.

Gle ribiča, malog Miju,
zna on gdje se ribe kriju...

Ispričajte što je Mijo doživio kad je jednog dana lovio ribe na potoku.

Kiša — iz zemlje

Vanjin otac odlazi svako jutro na polje. Jednog jutra reče Vanji:

— Poći ćeš sa mnom.

Vanja se obraduje. Otac ga posadi uza se na sedlo, i oni odjašu.

Bilo je vruće jer već davno nije padala kiša. Putem se ispod konjskih kopita dizala gusta prašina. Pšenica je šuštala suhim klasovima.

— Pšenica prosi kiše — reče otac.

Dalje su bila krumpirišta. Krumpir nije mogao rasti jer je zemlja bila jako suha.

— A da li i krumpir prosi kišu? — upita Vanja.

— I on — odvrati otac. I danas ćemo mu je dati.

Vanja pogleda u nebo, a na njemu ni oblačka. Otkud tati kiša?

U daljini je blistala srebrna površina jezera, na koje je zorom dolazio jelen da se napije.

Otac skoči s konja, skine Vanju i reče mu:

— Stani tu i gledaj kako će kiša pršiti.

Zatim otac ode nekamo po brazdama. Ode daleko, čak do jezera.

Vanja je čekao. Najednom poče škropiti kiša, ali ne s neba nego sa zemlje uvis. Po čitavom krumpirištu, nad svim brazdama, šiknuli su uvis široki prskovi. Zašumjeli su i zablistali na suncu.

Vanja klikne od iznenađenja. Potrči po brazdama da vidi otkud pršti kiša.

Vanja je sve htio vidjeti: i kakve su cijevi, i otkud voda izbija... A kiša je lijevala po njemu, lijevala.

Kad se otac vratio, upita:

— Što kažeš, Vanja, je li dobar stroj koji pravi kišu?

— Izvrstan je — veselo odvrati Vanja.

Nato otac pogleda Vanju i kimne glavom:

— Gle, sav si mokar! I cipele si zablatio! Zašto si trčao po brazdama?

— Htio sam sve vidjeti.

— Eh, kad si htio vidjeti, onda je razumljivo — reče otac.

PITANJE

Kako biste protumačili ove riječi: *prsak, pršiti, štrcati, šiknuti, škropiti?* Koji je od njih veći: *oblak* ili *oblačak (oblačić)?*

ZADATAK

1. Ispričajte kako vi zalijevate vrt ili cvjetnjak i zašto ga zalijevate.
2. Nacrtajte kako ga zalijevate.

Zbrka

Gljiva pade,
niknula je kiša.
Mačak drhtnu,
ugledao miša.

Zec odape,
poginula puška.
Đak dozori,
pojela ga kruška.

ZADATAK

Što je u ovoj pjesmici zbrkano? Ispričajte kako treba što je bilo s kišom, gljivom, mišom, mačkom, puškom i zecom, kruškom i đakom.

Gljive

Mnogo bijelih šeširića,
mnogo plavih tanjurića,
mnogo crnih kišobrana,
mnogo žutih padobrana,
mnogo raznih naprstaka
i glavica od lutaka.

Repa

Posijao djed repu. Izraste repa golema, pregolema. Stade djed repu čupati iz zemlje: povuci, potegni, iščupati ne može.

Pozove djed u pomoć baku. Baka za djedu, djed za repu: povuci, potegni, iščupati ne mogu.

Pozove baka u pomoć unuku. Unuka za baku, baka za djedu, djedo za repu: povuci, potegni, iščupati ne mogu.

Pozove unuka u pomoć Žuću. Žućo za unuku, unuka za baku, baka za djedu, djedo za repu: povuci, potegni, iščupati ne mogu.

Pozove Žućo u pomoć macu. Maca za Žuću, Žućo za unuku, unuka za baku, baka za djedu, djedo za repu: povuci, potegni, iščupati ne mogu.

Pozove maca u pomoć miša. Miš za macu, maca za Žuću, Žućo za unuku, unuka za baku, baka za djedu, djedo za repu: povuci, potegni, iščupaju repu.

Pioniri Starog Duba

Evo jednog
sela bijela,
ime mu je
Stari Dub,
staro kao
babin zub.
Kazat ću vam
ovo dvoje:
Pionire
imam svoje.
Još vam dajem
to na znanje
pionirsko
brojno stanje:
Čitava im
broji četa
trideset
i tri djeteta.
O njima ti
kruže priče,
al' najviše
čim se diče,
pionirska
to je bašta.

U njoj,
druže,
ima svašta:
luka,
bijela
i crvena,
i kupusa,
mrkve,
hrena,
nešto graška,
malo zelja,
dosta kelja.
Još kakve su
lubenice,
da ti rastu
zazubice:
ta svaka se
opružila
kolik bomba
od sto kila.
U brk bih se
okladio
da je ne bi
preskočio.

ZADACI

1. Što vi radite u vrtu? Pričajte o tome. Što sijete, što sadite, a što presađujete?

2. Kako je napisano ime sela iz kojega su ovi pioniri? Napišite ime svoga sela (ili grada) i mjesta oko vas.

Zagonetka

Glavu mu odsjekoše, a ni kaplja krvi ne iscuri.

Jarko sunce

Jarko sunce
peče, gori
i sve jedra,
i sve zori.

Po njivama
žito klasno,
u voćnjaku
voće slasno.

I dok sunce
s neba grije,
s vrela čela
znoj se lije.

Aj, a dolje
podno mlina
žubor-voda
i milina.

OBJAŠNJENJE

Jarko sunce = svijetlo (i toplo) sunce; jedra = postaje čvrsto i punašno.

Bakina trešnja

U vrtu stare i siromašne žene bila trešnja koja je rađala svake godine. Djeca su dolazila pod nju i sladila se njezinim plodovima. Baka im je to dopuštala. Bilo je dosta trešanja i za nju.

Starica umre, a vrt pripadne bogatu čovjeku. Druge godine dođoše djeca opet pod trešnju. Gospodar se ljutio na njih. On posiječe drvo da ne bude ničije kad nije samo njegovo.

Među onima koji su gledali kad se trešnja rušila bio je i dobar susjed. Njemu je to bilo žao pa reče:

— Da sam mogao, ja bih je bio kupio da živi, cvjeta i rodi, pa da djeca dolaze pod nju.

2 ✓

Vole isto što i djeca

— Eh, jedva čekam da porumene maline! — uzdahne medo valjajući se pod hrastom. — Samo se ljutim što imaju trnje.

— A ja čekam da sazru jagode — zacijuče miš iz trave.

— Ja uživam u nečemu što je okruglo, crveno, a u sredini ima košticu — zazviždуče kos.

— Znam, to su trešnje — promumlja medo.

— Žao mi je što su visoko pa ih ne mogu dohvatiti — potuži se miš. — Volio bih da ih mogu kušati. Čuo sam da su slatke.

— Meni su milije žute kruške u jesen — dometne medo. — Popnem se do najviše grane i dohvatim one koje su najsočnije.

Slušala to iz prikrajka djeca pa rekla:

— Čudno je kako vole baš sve ono čime se i mi rado sladimo.

ZADACI

Nabrojte voće koje volite. Nabrojte i napišite koje voće ima košticu. Kako voće raspoznajete po boji i obliku? Koje je slatko, a koje kisela okusa? Koje raste u vrtu, koje u voćnjaku, a koje u šumi?

Crvenkapica

Osobe: Crvenkapica, bakica, lovac, vuk.

I

Šuma. Lovac sjedi uz put.

LOVAC: Netko ide. A, to je Crvenkapica.

CRVENKAPICA: Dobar dan!

LOVAC: Dobar dan, dobar dan! Kamo ideš, Crvenkapice?

CRVENKAPICA: Idem k bakici. Nosim joj jaja, maslaca, pečenja i meda.

(Iza jednog stabla izviruje vuk.)

LOVAC: Ti si zaista dobra unučica, Crvenkapice. Ali čini mi se da bakice nema kod kuće. Mislim da je otišla u šumu.

CRVENKAPICA: Nema je kod kuće? Ne smeta; pričekat ću je dok se vrati. *(Ode.)*

LOVAC: A ja idem kući. *(Ode.)*

VUK: Otrčat ću do bakine kuće da stignem prije Crvenkapice. Leći ću u bakin krevet i, kad Crvenkapica stigne, prožderat ću je. *(Otrči.)*

LOVAC *(vrati se)*: **Čini mi se da sam čuo nečiji glas. Nije li to bio vuk? Moram poći za Crvenkapicom.** *(Ode.)*

II

U bakinoj kući. Vuk leži u krevetu. Pokrio se ponjavom. Na glavi mu bakina kapa.

CRVENKAPICA *(uđe u kuću)*: **Dobar dan, bakice!**

VUK *(snažnim glasom)*: **Dobar dan, Crvenkapice!**

CRVENKAPICA: Što vam je, bakice? Zašto ležite?

VUK: Oboljela sam, mila moja, oboljela.

CRVENKAPICA: Bakice, imate velike oči! Zašto to?

VUK: Da bih te bolje vidjela.

CRVENKAPICA: Bakice, imate velike zube. Zašto to?

VUK: Da bih te mogao požderati! *(Skoči iz kreveta. Crvenkapica krikne.)*

(Dotrči lovac.)

CRVENKAPICA: Lovče, lovče, obranite me!

VUK: Jao, jao! Propao sam! *(Skoči kroz prozor.)*

(Lovac potrči za njim.)

BAKICA *(bane u sobu)*: **Što se dogodilo, Crvenkapice?**

CRVENKAPICA *(potrči joj u susret)*: **Bakice, vuk je bio ovdje.**

BAKICA: Vuk?

CRVENKAPICA: Da, bakice. Ležao je u tvom krevetu.

BAKICA: U mome krevetu? Otkud li se doskitao taj nitkov?

CRVENKAPICA: Ne boj se, bakice. Pobjegao je. Lovac je otrčao za njim. Gledaj što sam ti donijela: jaja, maslaca, pečenja, meda...

BAKICA: Hvala ti! Ti si dobra unučica. O, tako se radujem...

ZADACI

1. Ispripovijedajte ovu priču onako kako ste je vi čuli.

2. Napišite koji su vam predmeti potrebni da odigrate svoju ulogu. (Na primjer Crvenkapica mora imati crvenu kapicu, košaricu i drugo. A što mora imati lovac i drugi i kako moraju biti odjeveni?)

3. Nacrtajte kako se na šumskom puteljku Crvenkapica susrela s lovcem. (Ne zaboravite nacrtati kako vuk izviruje iza jednog stabla!)

Veliki brijač

Zlati se prostrano žitno polje. Teški se klasovi, puni zrela zrnja, njišu na toplu povjetarcu.

Prepelica uzletjela prema suncu i pućpuriče:

— Pućpurić, bit će žetva, bit će žetva...

A cvrčak cvrči bez prestanka istu pjesmu:

— Srp, srp, srp... Treba oštar srp, oštar srp...

Zec se uspravio na stražnjim šapama. Naćulio uši i dugo nešto slušao. Samo je on čuo kako iza brijega nešto tutnji.

Samo je on znao što je to.

— Spasavaj svoju djecu iz pšenice! — reče trčki koja ga radoznalo promatrala. — Dolazi veliki brijač.

Zec zagrabi stazom uz polje koliko su ga noge nosile.

Iz pšenice prestrašeno proviri crveni mak i plavi različak.

— Niste se trebali uvući ovamo u žito! Danas će veliki brijač odrubiti vaše lijepe glave! — vikne im zec.

— Kakav brijač? — upita iznenađeno mak.

— Poludio je zec pa priča koješta! — poče ga umirivati različak.

— Bježite, bježite iz pšenice! Dolazi veliki brijač! Sve će vas pošišati...

Radoznao dječak

Što to radi,
pripijena na dnu mora,
školjka plava?

— Spava.

Što ježevi morski rade
kad ih gleda neko dijete?

— Prijete.

Što ribice male rade
kad ribari
bace mreže?

— Bježe.

A kad sa stijene skočim
što kaže more plavo?

— Bravo!

ZADACI

1. Ispričajte što ste doživjeli na moru (što ste vidjeli na morskom dnu, kako ste se naboli na ježinca, kako ste lovili ribe ili ste gledali kako ih ribari love, kako ste skakali u more, ronili i tako dalje).

2. Nacrtajte nešto od toga.

Jasna pozdravlja domovinu

Jasna sa svojim tatom putuje vlakom i s prozora nekoga pozdravlja.

Tata pita Jasnu:

— Koga to pozdravljaš?

— Pastira na livadi.

— A kome sada mašeš?

— Prometniku na željezničkoj stanici.

Nato tata ustane pa i on stane kraj prozora. Pored pruge nema nikoga. Samo usamljena stabla mašu zelenim rukama i samo se žito leluja i klanja. A Jasna i dalje pozdravlja.

Tata je opet upita:

— Kome sada mašeš?

— Pozdravljam žito, pozdravljam ptice, pozdravljam šumu, i djecu, i krave, i vjetar, i rijeku i oblak — zadihala se Jasna i maše čas jednom rukom, pa drugom, pa objema rukama. Sve je htjela pozdraviti, čitavu našu lijepu domovinu.

ZADATAK

Razmislite kome biste još (osim prometniku na stanici i pastiru) mogli mahati iz vlaka. Što je još Jasna mogla pozdravljati u našoj domovini? (Nov most, tvornicu, traktor... Dalje nabrajajte sami.) Napišite to.

Zalazak sunca

Čude se ptice, čude se ptice:
Nestalo sunce iz šumice!
Pobjeglo s livada i sa njiva —
Gdje se to skriva?
Da li tko zna?
Da li tko zna?

Ja sam ga vidjela!
Ja!
Ja!
Ja!
Nekud se preko gora žurilo,
Onda je klonulo,
U more se zatim zagnjurilo
I utonulo...

Što ćemo raditi? Što ćemo raditi?
Tko će iz mora sunce izvaditi?

I sve su ptice tužne bile,
Čak su i pjesme zaboravile.

OBJAŠNJENJE

Sunce je *klonulo* = *nagnulo se, spustilo se* (ruka *klone* kad se umori; glava *klone* kad smo pospani).

ZADACI

1. Zašto se u pjesmi triput kaže: *Ja! Ja! Ja!?* (Tri ptice svaka za sebe kaže: *Ja!*) To bi mogle čitati tri učenice — svaka svoj *Ja!*

U pjesmi ima još takvih mjesta. Nađite ih i čitajte.

2. Sunce zalazi iza šume, iza brijega ili iza velike vode. Je li se i vama, kad ste bili na moru, pričinilo kao da je sunce utonulo? Pričajte kako je to bilo.